

ACC. N:R. M. 7392 : 1-6.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fabian Karlsson
 Härad: Flonga Adress: Boaryd, Väckelsång
 Socken: Väckelsång Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1894 i Boaryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Valkning

L. u. F. 38.

*Valkning
Karlsson*

Skriv endast på denna sida!

Valkning.

Vid valkning av ylledyg och andra har man använt ett redskap som kallats "valkebräda". På en del andra ställen, såsom i Nöbbele socken, har den brädan kallats "valkefjöl". Valkbrädan var vanligen av bokträ. Den var 90 - 100 c.m. lång och omkring 20 c.m. bred. Tvärs över brädan var nersågningar eller refflor i trekantig genomskärning.

Ylledyget lär ha valkats eller gnuggats mot ren sådan bräda. Före valkningen skulle dyget först läggas i varmt vatten och sedan i kallt. Detta kallades "vattensänna" dyget. Tyger av ylle måste vävas mycket breda, för sådant dyg "kände" (krymte) mycket och fick då på långt när den bredden det

hade, när väven ²logs ur vävstolen.

Efter valkningen har tyget spänt upp.
Kroktigen uke på marken på vävbleken.
Med kanter i kanterna har tyget varit
fäst vid i marken nedslagna små
"nabba" eller pinnar.

De gamla Runna och Länna någon
detaljerad skildring av valkningen.
Lågon valkning i hemmen av ylletyger
har sig utförts sedan lång tid tillbaka,
så man har sig något vidare minne
av det arbetet. I stället för att
göra tyget färdigt hemma, så har man
buret tygpackerna till närmaste färger
för beredning. Uppskräparen minnes,
hur man ofta berättade, att hon i sin
ungdom brukade från hemmet få bära
det tyg man där vävt till en färger.

som bodde vid Aggabro i Jätr socken.
En annan färgare bodde vid Korvö kvarn
i Rinneryds socken. En färgare i Östra
Torsås socken, han hette Vidman, hade sin
klädesstamp vid Korvö kvarn i Östra Torsås.

Den beredning färgaren utfört på
tyget har varit stampning, luddskär-
ning, färgning och gräsning. Man kallar
som enkel press och dubbel press på
tyget. De ylletyger som vävs i hemmen
ha varit "stampety", "vallman" (vadmal)
och "kläe" (kläde). Stampetyget har varit
det grovaste tyget, som mest använts
till vardagskläder. Till stampetyget
togs lin- eller bomullsgarn till "känningen"
(varpen) och ylle-garn undant till "öret" (inslaget).
Stampetyget vävdes "pau kiperet" (kyperat).
Det var "skranddat", vävmed menar.

att det var upphöjda "gaurå" (ränder)
på "skraudden", d. v. s. diagonalt eller mest
över rygget. Det rygget luddskars rej
efter stampningen, det färgades och
gränsades och var så färdigt.

Radmalen vävdes med ylle garn till
både "öv" och varp. Det vävdes "enkant"
eller "rätt i slätt" och hade jämn yta.

Radmalstyget skulle efter stampning
en luddskaras (överskaras, klippar) för
att bli slätt och få riktig glans.

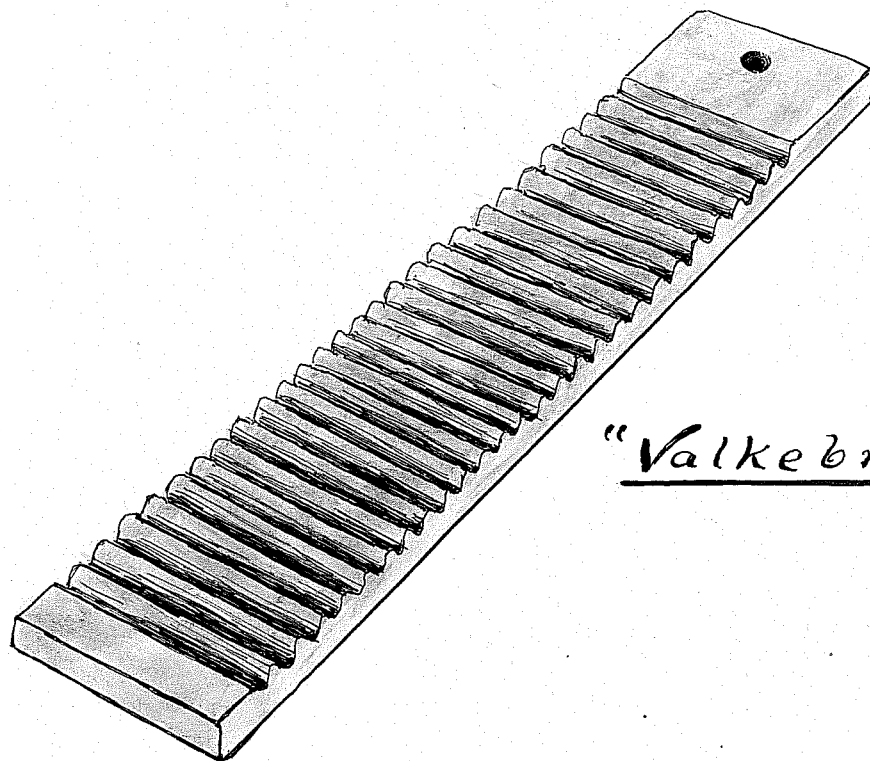
Radmalen hade glansig yta, men
det hade rej det grovre stampstyget.

Blåde vävdes och bereddes på samma sätt
som radmal, men det var mycket tunnare
Blåde användes som brudgumstygg och till
grundlimmersklänningar. Det vävdes rej så ofta
i hemmen som radmal, var mera "köpstygg".

ACC. N:R. № 7392 : 5.
Landskap: Småland
Härad: Konga
Socken: Väckelsång
Uppteckningsår: 1941
Upptecknat av: Fabian Karlsson
Adress: Boueryd, Väckelsång
Berättat av:
Född år 1894 i Boueryd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

"Valkebräa"

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7392:6.

Valkbrådor finnes ännu kvar i
hemmen här och där. Oppdiktaren har
själv en sådan bråda och har sett
andra valkbrådor på många andra ställen.
I Träkelångs hembygds-museum finnes
två stycken valkbrådor.

I regel ha de gamla också sedt på
vartill dessa refflade brådor använts.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6